

L-Eżamijiet Annwali tal-Iskejjel Sekondarji

Karta Mudell

It-Tmien Sena

ĠEOGRAFIJA

HIN: Siegha

Isem: _____ **Klassi:** _____

Wieġeb il-mistoqsijiet kollha.

Taħriġ 1

Disinn 1 juri mappa tal-Amerka ta' Fuq.

Wieġeb dawn il-mistoqsijiet.

a. Ma' liema pajjiż tmiss l-Istati Uniti?

Il-Kanada **Il-Messiku** (2)

b. F'liema pajjiż tinsab il-belt ta' San Francisco?

Fl-Istati Uniti (1)

c. X'jismu l-ocean l-aktar viċin tal-belt ta' Washington DC?

L-Ocean Atlantiku (1)

d. X'jisimhom l-għadajjar li jinsabu bejn l-Istati Uniti u l-Kanada?

The Great Lakes (1)

e. F'liema oceān jinsabu ħafna mill-gżejjer tal-Kanada?

L-Ocean Artiku (1)

f. Liema pajjiż m'għandhomx il-kosta tagħhom tmiss mal-Golf tal-Messiku?
(Agħżej minn: il-Messiku, il-Kanada, l-Istati Uniti, Greenland, il-Gwatemala).

Il-Kanada, Greenland, il-Gwatemala (3)

g. Ma' liema pajjiż tagħmel l-Alaska?

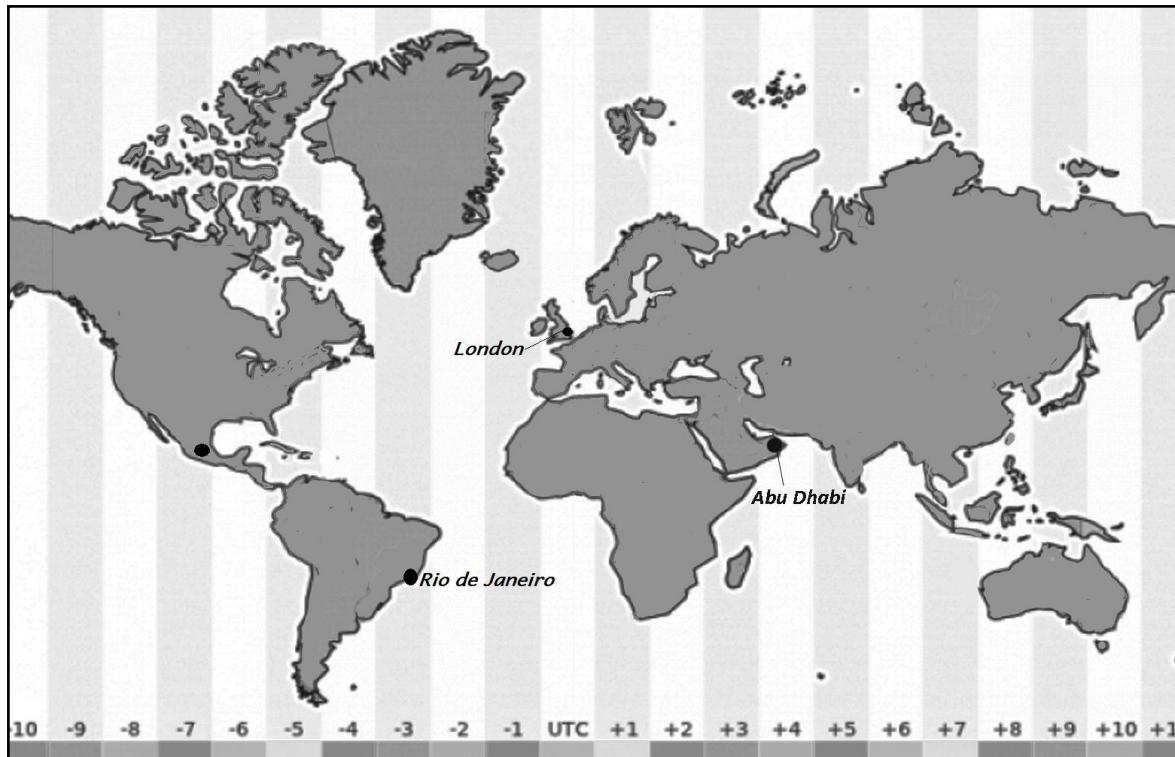
Ma' l-Istati Uniti. (1)



Disinn 1 – Mappa tal-Amerka ta' Fuq

Taħriġ 2

Disinn 2 juri mappa tad-dinja biż-żoni tal-ħin.



- a. F'Londra il-ħin huwa it-8 ta' filgħodu (8:00). X'inhu l-ħin
f'Rio de Janeiro? **il-5 ta' filgħodu (05:00)**
f'Abu Dhabi? **nofsinar (12:00)**
f'Malta? **id-9 ta' filgħodu (5:00)** (6)

Stephen li joqgħod in-Naxxar, huwa dilettant kbir tat-tlielaq tal-karozzi tal-Formula 1. Fittex fuq l-Internet u sab li t-tiġrija li jmiss ser issir f'Abu Dhabi. Sab ukoll li t-tiġrija se tibda fil-5:00 ta' wara nofsinar (17:00) ħin ta' Abu Dhabi. Ftit qabel il-5:00 ta' wara nofsinar ħin ta' Malta Stephen xegħel it-televixin iżda b'diżappunt kbir sab li t-tiġrija kienet spiċċat. Għalhekk Stephen ikkonkluda li l-informazzjoni li sab fuq l-Internet kienet ħażina.

- b. Taħseb li l-konklużjoni ta' Stephen hija korretta? (Ittikkja ✓ l-kaxxa t-tajba)

Iva

✓ Le

(1)

- c. Agħti raġuni għat-tweġġiba tiegħek.

F'Abu Dhabi t-tiġrija kienet fil-5:00 ta' wara nofsinar (17:00). Hemm 3 siegħat differenza bejn Malta u Abu Dhabi. F'Malta t-tiġrija kienet se tibda fis-saqhejn ta' wara nofsinar. (3)

Taħriġ 3

Disinn 3 juri xi diżastri naturali li jseħħu fid-dinja minn żmien għall-ieħor.



Disinn 3 – Diżastri Naturali

- a. Bl-għajjnuna ta' disinn 3 spjega x'inhu diżastru naturali.

Diżastru naturali huwa fenomenu naturali li jagħmel ħafna ħsara fuq l-ambjent.

(2)

- b. Agħti **ERBA'** eżempji ta' diżastri naturali. (Tista' ssemmi oħrajn li ma jidhru fl-istampi).

uragani

għargħar

it-tsunami

il-valangi

(4)

- c. Ikteb paragrafu dwar dižastru naturali li studjat dwaru.
Iddeskrivi d-dižastru naturali, għid fejn seħħi u xi ħsara għamel.

Eżempju: Tsunami fl-Oċean Indjan fl-2004.
Theżżejha tal-art taħt il-baħar jew qrib il-kosta tista' toħloq mewġ kbir, imsejja ġen-tsunami. Meta dan il-mewġ jasal mal-kosta jibqa' dieħel b'qawwa kbira fuq l-art u jkaxkar kulma jsib quddiemu. Hekk ġara fis-26 ta' Diċembru 2004, meta terremot ta' 8.9 fl-iskala Richter laqat l-Oċean Indjan ftit 'il barra mill-gżira Indoneżjana ta' Sumatra. Dan iċ-ċaqliq f'qiegħ il-baħar iż-żewġ informa mewġ għoli li laħaq il-15-il metru u li għamel ġerba mill-kosta tal-Indoneżja, ta' Sri Lanka, tal-Indja, tat-Tajlandja u numru ta' pajjiżi oħra. Aktar minn 300,000 ruħ tilfu ġej jaħbi u madwar 1.7 miljun spicċaw bla saqaf fuq rashom. Bil-qilla ta' dan il-mewġ inqerdu bliest sħaħ.

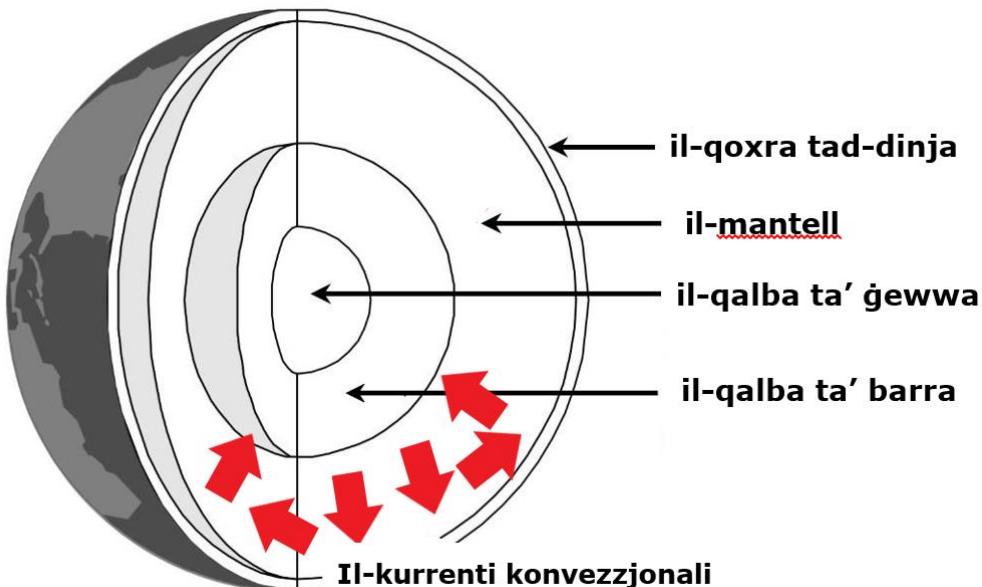
(8)

Taħriġ 4

Disinn 4 juri l-istruttura tad-dinja minn ġewwa.

- a. Illejbilja disinn 4 b'dawn il-kliem:

il-qalba ta' barra il-qalba ta' ġewwa il-qoxra tad-dinja il-mantell



Disinn 4 – L-istruttura tad-dinja minn ġewwa

(4)

- b. Fuq **disinn 4** immarka l-kurrenti konvezzjonali.

(2)

- c. X'riegħed joħloq il-kurrenti ċirkolari?

Is-sħana qawwija mill-qalba tad-dinja tiprova toħroġ 'il barra, u b'hekk toħloq kurrenti konvezzjonali fil-blat imdewweb tal-mantell.

(2)

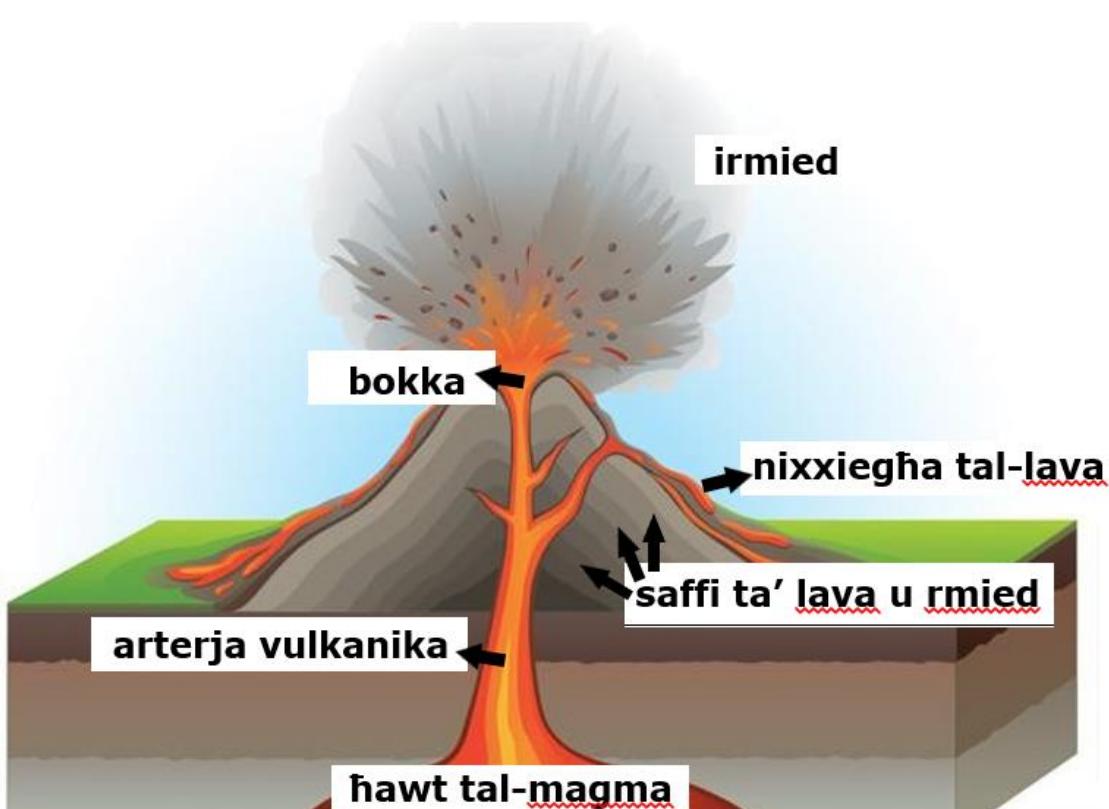
- d. X'jiġri meta l-kurrenti konvezzjonali jaħbtu mal-qoxra tad-dinja?

Meta l-kurrenti konvezzjonali jaħbtu mal-qoxra tad-dinja. Dawn għandhom il-qawwa li jċaqlu u jmexxu l-qoxriet tettoniči. B'hekk jista' jkun hemm terremot, jiżbroffa vulkan u maž-żmien jiffurmaw muntanji mmewġa.

(2)

- e. **Disinn 5** juri vulkan kif ikun minn ġewwa. Illejbilja dawn li ġejjin fuq id-disinn stess.

nixxiegħha tal-lava	ħawt tal-magma	irmied
saffi ta' lava u rmied	arterja vulkanika	bokka



Disinn 5 – L-istruttura ta' vulkan minn ġewwa

(6)

- f. X'jista' jiġri meta l-qxur tettoniči jiċċaqalqu. Ittikja (✓) it-tweġibiet it-tajba biss.

Jiżbroffa xi vulkan.	✓
Tagħmel ħafna xita f'salt.	
Jiffurmaw muntanji mmewġa.	✓
Togħla t-temperatura u jkollna ħafna sħana.	
Tiċċaqlaq l-art u jseħħ terremot.	✓
Jseħħu maltempati bis-silġ u l-borra.	

(3)

Taħriġ 5

Kompli dawn is-sentenzi dwar it-terremoti u l-vulkani.

- a. Bl-iskala Richter inkun naf **s-saħħha ta' terremot permezz ta' numri minn 1 sa 9.**
- b. Aktar ma' post ikun viċin tal-epiċentru ta' terremot **aktar ma tinħass t-theżżejja u aktar ma jkun hemm īnsara.**
- c. Il-ħawt tal-magma - **Hażna kbira ta' magma li tinsab taħt il-vulkan.**
- d. Vulkan attiv - **Vulkan li b'mod regolari juri sinjal ta' attivita vulkanika u li kull tant żmien jiżbroffa.**
- e. Vulkan mejjet - **Vulkan li f'dawn l-aħħar elfejn sena la żbroffa u lanqas wera xi sinjal ta' attivita vulkanika.**

(10)

Taħriġ 6

Ikteb paragrafu dwar it-terremot li studjat dwaru. Semmi fejn seħħi, il-qawwa u l-ħsara jew problemi li kkaġuna.

Eżempju:

It-terremot li kien sar fil-Haiti fl-2010.

Il-Haiti hija gżira li tagħmel parti mill-Karibew.

Heejn din i-gżira hemm ħafna attivita' tettonika għaddejja.

Fit-12 ta' Jannar tal-2010, terremot b'qawwa ta' 7 fuq l-Iskala Richter, laqat lill-Haiti. Dan it-terremot seħħi ftit minuti qabel il-ħamsa ta' wara nofsinhar. L-epiċentru kien viċin tal-belt kapitali tal-Haiti.

Impatt tat-terremot: mietu u weġġħu ħafna nies, eluf ta' nies spiċċaw bla dar, sptarijiet iċċarrfu, il-ħwienet, l-ajrupport u l-port ġarrbu l-ħsarat.

Haiti huwa pajjiż fqir. Il-bini ma jiflaħx għat-terremoti u b'hekk l-impatt kien kbir ħafna.

Bosta pajjiżi bagħtu l-ghajjnuna.

**Ir-Red Cross ippovdew tined li servew bħala sptarijiet temporanji.
ħafna nies taw flus sabiex tingħata l-ghajjnuna meħtieġa lill-pajjiż.**

(8)

Taħriġ 7

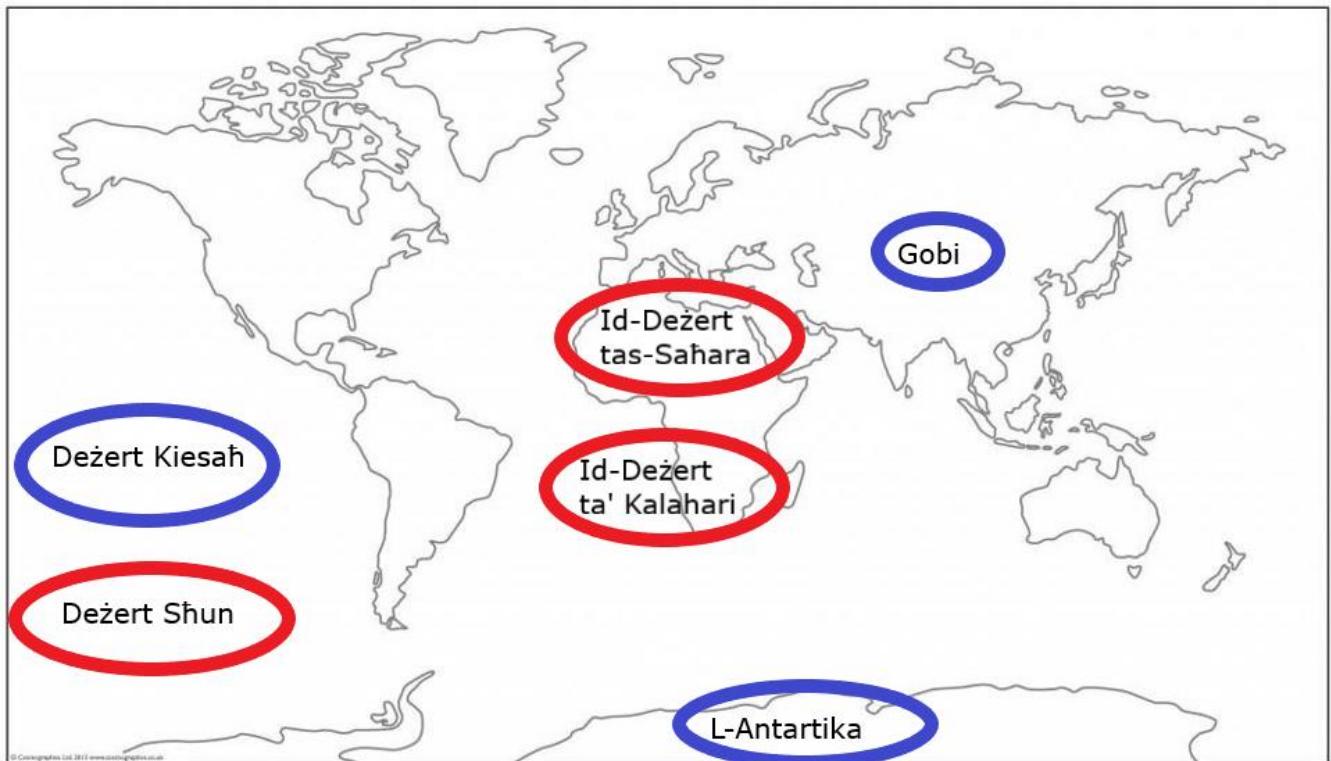
Disinn 6 juri mappa tad-dinja.

a. Fuq **disinn 6** semmi u mmarka b'kulur isfar żewġ deżerti sħan.

(4)

b. Fuq **disinn 6** semmi u mmarka bil-lapes żewġ deżerti kesħin

(4)



Disinn 6 – Mappa tad-dinja

Taħriġ 8

Disinn 7 juri erba' graffs. L-ewwel tnejn juru t-temperatura u xita f'deżert shun waqt li l-graffs l-oħra juru t-temperatura u x-xita f'deżert kiesaħ.

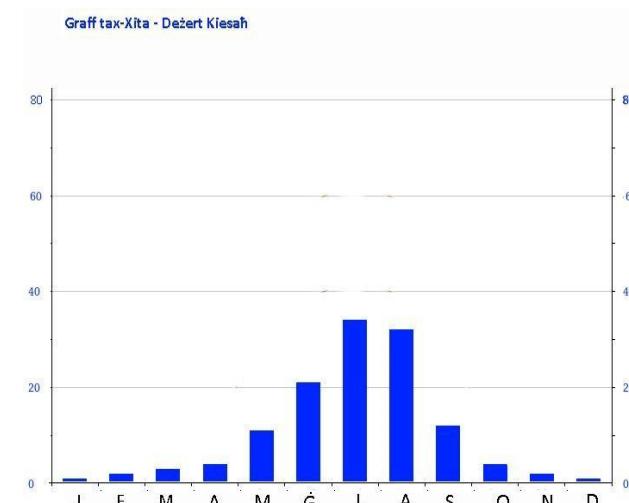
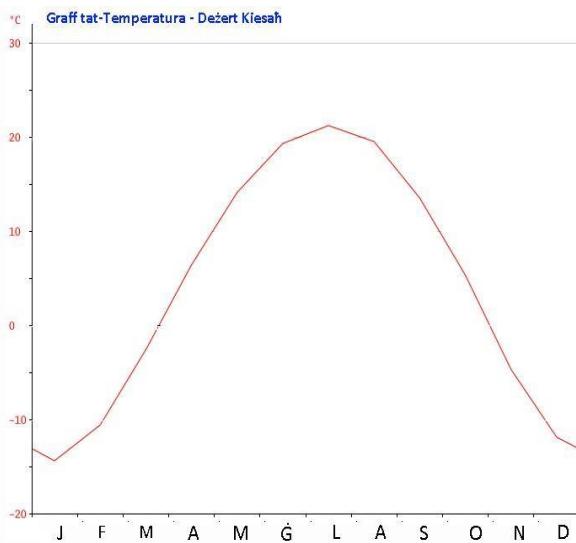
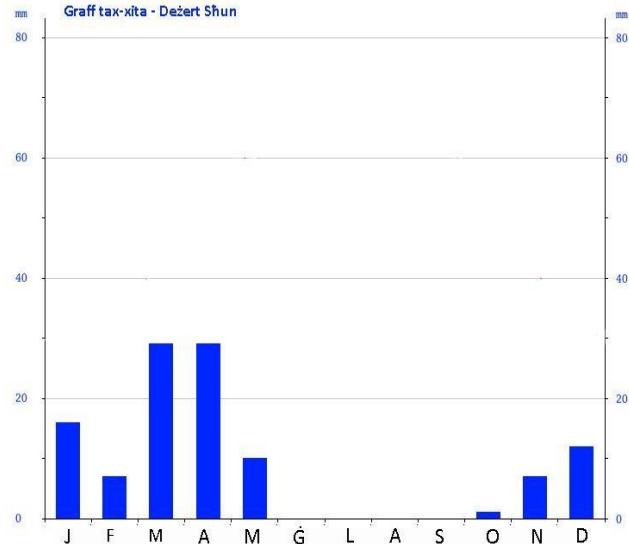
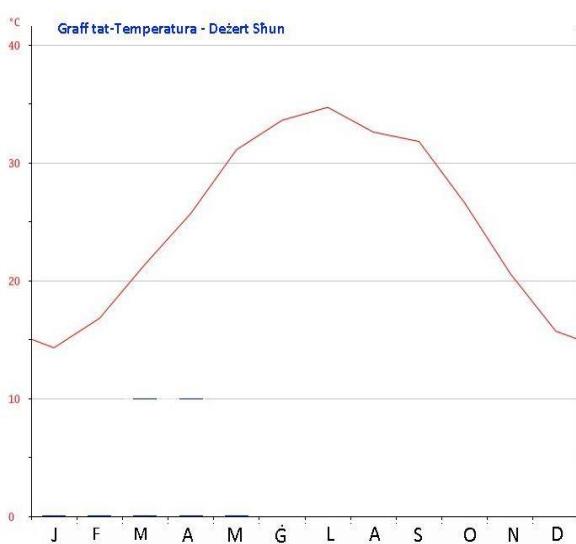
a. Agħmel sing taħt it-tweġiba t-tajba billi tuża l-**graffs ta' deżert shun**.

(i) F'dan id-deżert shun it-temperatura qatt ma tinżel taħt (**it-30°C, I-10°C, I-25°C**).

(ii) L-aktar xahar kiesaħ f'dan id-deżert shun huwa (**Frar, Settembru, Jannar**) fejn it-temperatura tinżel (**15°C, 22°C, 30°C**).

- (iii) L-aktar xahar sħun f'dan id-deżert sħun huwa (**Marzu, Diċembru, Lulju**) fejn it-temperatura togħla sa (**25°C, 35°C, 45 °C**).
- (iv) F'dan id-deżert sħun l-aktar li tinżel xita huwa fix-xhur ta' (**Novembru u Diċembru, Marzu u April, Mejju u Gunju**).
- (v) B'kollo fix-xahrejn li l-aktar tagħmel xita tinżel (**60mm, 80mm, 20mm**).
- (vi) B'kollo f'dan id-deżert sħun hemm (**4, 6, 3**) xhur fejn ma tinžilx qatra xita.
- (vii) F'sena sħiħa tagħmel madwar (**120mm, 70mm, 1,200mm**) ta' xita.

(7)



Disinn 7 – Graffs tat-temperatura u tax-xita

- b. Ikteb erba' sentenzi dwar it-temperatura u x-xita f'deżert kiesaħ billi tuża l-graffs ta' deżert kiesaħ f'**disinn 7**.

Eżempju:

- L-aktar xahar kiesaħ f'dan id-deżert kiesaħ huwa Jannar fejn it-temperatura tinžel -15°C.
- L-aktar xahar sħun f'dan id-deżert kiesaħ huwa Lulju fejn it-temperatura toghla sa 20°C.
- F'dan id-deżert kiesaħ l-aktar li tinžel xita huwa f'Lulju.
- Minn Ottubru sa April ffit li xejn tinžel xita.
- F'sena sħiħa tagħmel madwar 120mm ta' xita.

(8)

- c. Spjega fil-qosor kif annimali u pjanti li nsibu f'deżert sħun jew f'deżert kiesaħ jaddattaw ruħhom biex jgħixu f'dan l-ambjent.

Animali:

Eżempju: Il-ġemel għandu x-xagħar t'għajnejh oħxon, ġotba, ġalqu aħrax, saqajn twal, l-imnieħer jingħalaq, u pala wiesgħa tas-sieq.

Animali oħra bħal volpi għandu widnejn kbar, oħrajn joħorġu jikkaċċjaw bil-lejl biss, sriep u skorpjuni jistaħbew fir-ramel matul il-ġurnata.

Pjanti:

Eżempju: Il-kaktus/pjanti tad-deżert sħun għandhom xewk minflok weraq, qoxra ħoxna u miksija bix-xema', għeruq qosra u mifruxa.

Il-pjanti huma baxxi, b'ċiklu ta' ħajja qasira, u miksija bix-xagħar.

(6)

**Xi mistoqsijiet f'din il-karta tal-eżami jistgħu jkollhom tweġibiet oħra / differenti.
Jekk għandek xi diffikultà saqsi lill-ġħalliem/a tiegħek.**